

Janusz Borucki

Ewolucja prawa synodalnego diecezji włocławskiej w zakresie życia konsekrowanego

Studia Włocławskie 17, 331-348

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

KS. JANUSZ BORUCKI

EWOLUCJA PRAWA SYNODALNEGO DIECEZJI WŁOCŁAWSKIEJ W ZAKRESIE ŻYCIA KONSEKROWANEGO

Urzeczywistnianie się Kościoła powszechnego zgodnie z duchem *Vaticanum II* i według wskazań posoborowego prawodawstwa powszechnego dokonuje się w diecezjach. Diecezja wrocławska od początków swego istnienia była wspierana pracą zakonników: cystersów, benedyktynów, kamedułów, franciszkanów, paulinów i jezuitów oraz później powstałych instytutów, takich jak: salezjanie, misjonarze Świętej Rodziny, orioniści czy liczne instytuty żeńskie¹. Opracowanie niniejsze jest próbą ukazania ewolucji przepisów prawa synodalnego diecezji wrocławskiej w zakresie życia zakonnego. Ze względu na ograniczoną objętość artykułu powyższe zagadnienie zostało ograniczone do omówienia samych uchwał synodalnych w tym zakresie, bez odwoływania się do okoliczności zwołania synodów, przebiegu obrad oraz analizy źródłowej poszczególnych uchwał.

1. Zarys synodów diecezji wrocławskiej

Institucja synodu diecezjalnego sięga początków Kościoła. Wyrosła ona ze stałej wzajemnej łączności wspólnot chrześcijańskich, wynikającej z głębokiego poczucia jedności i potrzeby konsultacji w sprawach wiary². Termin łaciński *synodus* oznacza zejście się razem, zebranie, zgromadzenie w sprawach kościelnych, synod, sobór³. Określa ono zebranych

KS. JANUSZ BORUCKI – dr hab. w zakresie nauk teologicznych, dr prawa kanonicznego, wiceoficjał Sądu Biskupiego we Wrocławku.

¹ Por. *Drugi Synod Diecezji Wrocławskiej*, Wrocław 1994, s. 97.

² J. Borucki, *Znaczenie synodu diecezjalnego w życiu diecezji. Refleksje pastoralno-kanonistyczne*, „Homo Dei”, 75(2005), nr 2, s. 64.

³ A. Jougan, *Słownik kościelny łacińsko-polski*, Warszawa 1992, s. 670.

lub też wezwanych na to samo miejsce i w tym samym celu, aby razem studiować niektóre problemy lokalne, a następnie wspólnotowo podjąć określony kierunek działania.

Termin *synodus* może być używany dla określenia różnych typów synodów (ekumeniczny, plenarny, prowincjalny, diecezjalny). Język polski używa terminu „synod” w odniesieniu do wszystkich możliwych zgromadzeń kościelnych, za wyjątkiem powszechnego zgromadzenia biskupów, które określa termin „sobór”⁴.

Praktyka synodalna w diecezji wrocławskiej ma bogatą historię. Ks. Zenon Chodyński (zm. 1887), zajmujący się synodami diecezji wrocławskiej, wymienia ich – diecezjalnych jak i częściowych – 46⁵. Natomiast ks. Stanisław Librowski (zm. 2002) podaje, że w latach 1227–1641 w diecezji wrocławskiej odbyło się 51 synodów. Spośród synodów odbytych w fazie kujawskiej i pomorskiej biskupstwa wrocławskiego (trwającej prawie 700 lat) tylko po 29 z nich w większym lub mniejszym stopniu zachowały się statuty. Po 1641 roku – kiedy zaprzestano odbywania synodów w diecezji wrocławskiej – biskupi zarządzali diecezją w oparciu o powszechne prawo Kościoła, uchwały dawniejszych synodów prowincjalnych i diecezjalnych oraz prawo zwyczajowe. Brak synodów w tym okresie w pewnym stopniu wyrównywany był przez zebrania generalne kapituły katedralnej, na które biskupi sami przybywali lub wysyłali członkom kapituły do rozważenia tzw. punkty zawierające najważniejsze potrzeby katedry, seminarium, czy diecezji. Na temat tych punktów kapituła debatowała, a następnie udzielała odpowiedzi na piśmie⁶.

Po Soborze Watykańskim II w diecezji wrocławskiej odbyły się dwa synody. Pierwszy z nich przeprowadził w 1967 r. biskup Antoni Pawłowski. Jego następcą na biskupstwie wrocławskim Jan Zaręba zwołał synod diecezjalny i odbył siedem sesji synodalnych. Nagła śmierć biskupa Zaręby 22 listopada 1986 r. spowodowała zawieszenie synodu. Prace synodalne dokończył i uchwały synodalne promulgował jego drugi następcą, biskup Bronisław Dembowski w 1994 roku⁷.

⁴ T. Rozkrut, *Synod diecezjalny w historii i życiu Kościoła*, „Tarnowskie Studia Teologiczne”, 16(1998), s. 101–102.

⁵ *Statuta synodalia dioecesis Wladislawiensis et Pomeraniae*, coll. et ed. Zenon Chodyński, Varsaviae 1890.

⁶ S. Librowski, *Synody diecezji wrocławskiej*, „Kronika Diecezji Wrocławskiej”, 50(1967), s. 87–88.

⁷ J. Borucki, *Recepcja kościelnego prawa powszechnego w ustawodawstwie i działalności duszpasterskiej diecezji wrocławskiej po Soborze Watykańskim II*, Wrocław 2012, s. 62.

2. Życie konsekrowane w uchwałach synodów dawnych

Jako synody dawne w niniejszym opracowaniu rozumiane są te, które odbyły się w drugiej fazie dziejów diecezji wrocławskiej (diecezja kujawska i pomorska). Głównym zadaniem ówczesnych synodów diecezjalnych – podobnie jak obecnych – było przystosowanie prawa wyższego prawodawcy kościelnego (papieża, episkopatu kraju, metropolity), a niekiedy także prawodawcy państwowego do aktualnych potrzeb diecezji. Najwięcej synodów odbyło się w diecezji wrocławskiej w XIII, XIV i XV wieku – przed Soborem Trydenckim (1545–1563) – ale zachowało się z nich stosunkowo mało uchwał⁸.

Synody dawne problematyce życia konsekrowanego poświęcały mało uwagi. W zachowanych statutach synodów przedtrydenckich brak przepisów dotyczących bezpośrednio życia konsekrowanego. Ale trzeba zauważyć, że statuty synodalne z tamtego okresu regulujące życie i karność kapłanów odnoszą się zarówno do księży diecezjalnych jak i księży zakonnych zaangażowanych w duszpasterstwo.

Najstarsze z zachowanych statutów synodalnych dotyczących życia i karności kapłanów pochodzą z synodu diecezjalnego biskupa Mikołaja Kurowskiego z 1402 roku. Prawodawca synodalny polecił duchownym nosić odpowiednie szaty podkreślające godność stanu duchownego. Jednocześnie zabronił im noszenia szat rozciętych lub pręgowanych, zbyt długich lub zbyt krótkich, szat w różnych barwach, w szczególności czerwonych i zielonych. Biskup Kurowski zabronił duchownym używania – z wyjątkiem koniecznej obrony – broni zaczepnej. Mając na uwadze poprawę dyscypliny i obyczajów w szeregach duchowieństwa, pasterz diecezji zakazał duchownym chodzenia do karczm – zwłaszcza nocą; grania w kości, oddawania się pijaństwu, uprawiania lichwy i handlu; pozywania do sądów świeckich innych duchownych; przyjmowania dziesięcin, które im się nie należą, oraz przyjmowania – bez zgody biskupa – do pomocy w parafii nieznanymi księżymi. Szczególnie surowo potraktował prawodawca synodalny kapłanów żyjących w konkubinacie. Oprócz kar ustanowionych wcześniej na synodzie prowincjalnym, zostały ustanowione na tym synodzie kary dodatkowe. Kapłan, który postąpiłby wbrew uchwałom

⁸ Tenże, *Życie i karność kapłanów w świetle uchwał synodów diecezji wrocławskiej*, w: *Sprawiedliwość, pokój i radość w posługiwaniu biskupim. Księga pamiątkowa ku czci Jego Ekscelencji Księdza Biskupa Dr. Wiesława Alojzego Meringa z okazji 65. rocznicy urodzin*, red. A. Niemira, K. Rulka, J. Szymański, Wrocław 2010, s. 169.

synodalnym i w ciągu miesiąca nie odprawił konkubiny, miał zostać wtrącony do więzienia na jeden miesiąc w celu odbycia pokuty. Jeżeli po wyjściu z więzienia powróciłby do tej samej kobiety lub związałby się z inną, miał zostać wtrącony do więzienia na dwa miesiące w celu odbycia pokuty. Gdyby po drugim wyjściu z więzienia nadal żył w konkubinacie, miał być pozbawiony beneficjum⁹.

Statuty synodu biskupa Mikołaja Kurowskiego w zakresie życia i karności kapłanów najwidoczniej nie zostały wprowadzone w życie, skoro na synodzie diecezjalnym biskupa Jana Kropidły z 1418 r. archidiakon wrocławski Stanisław z Komorznik przedstawił zebrany smutny obraz karności duchowieństwa diecezji. Duchowni nie przestrzegali przykazań Bożych i poleceń biskupa, dopuszczając się licznych wykroczeń¹⁰.

W następnych dziesięcioleciach karność duchowieństwa nie uległa poprawie. Kolejni pasterze diecezji na synodach wydawali nowe przepisy dotyczące życia i karności duchowieństwa. Na uwagę w tym zakresie zasługują: synod diecezjalny biskupa Piotra z Bnina z 1487 roku oraz synod diecezjalny biskupa Macieja Drzewickiego z 1516 roku¹¹. W XV i początku XVI wieku do głównych problemów z zakresu życia i karności duchowieństwa należało: przejmowanie z rąk osób świeckich beneficjów; utrzymywanie konkubin; chodzenie do karczm oraz uczestniczenie w pijatykach i świeckich zabawach. Biskupi na synodach dążyli do poprawy życia duchowieństwa, brak natomiast w statucach synodalnych przepisów dotyczących reformy życia zakonnego. Można przypuszczać, że biskupi z tamtego okresu mało zajmowali się reformą życia zakonnego w diecezji wrocławskiej.

Problematyka zakonna podjęta na XXV sesji Soboru Trydenckiego znalazła swoje odbicie również w uchwałach synodów wrocławskich¹².

Po zakończeniu obrad Soboru Trydenckiego pierwszy synod w diecezji wrocławskiej odbył biskup Stanisław Karnkowski w 1568 roku. Synod ten przy omawianiu sakramentu małżeństwa przypomniał zakonnikom, że kompetentnym do pobłogosławienia małżeństwa jest własny proboszcz ślubujących lub inny kapłan, który ma pozwolenie ordynariusza. Jeżeli

⁹ *Statuta synodalia...*, dz. cyt., s. 2–5.

¹⁰ Tamże, s. 11–12.

¹¹ Tamże, s. 25–31.

¹² Zob. Sobór Trydencki, sesja 25, *Dekret w sprawie zakonników i zakonnice*, w: *Dokumenty soborów powszechnych. Tekst łaciński, polski*, t. 4, oprac. A. Baron, H. Pietras, Kraków 2005, s. 785–809.

zakonnik, powołując się na niepamiętny zwyczaj lub przywilej, asystowałby przy zawieraniu małżeństwa bez zgody właściwego proboszcza, czynił to wbrew prawu i zaciągał karę suspensy. Od kary tej mógł zwolnić zakonnika ordynariusz proboszcza właściwego do asystowania przy zawieraniu małżeństwa. Więcej uwagi karnośći zakonnej poświęcił biskup Karnkowski na swoim drugim synodzie odbytym w 1579 roku. Powołując się na dekrety Soboru Trydenckiego i uchwały synodu prowincjalnego piotrkowskiego z 1577 r. prawodawca synodalny w sposób zdecydowany przypomniał opatom, przełożonym klasztorów oraz wszystkim zakonnikom o obowiązku prowadzenia życia zgodnego z regułami zakonnymi i złożonymi ślubami. Biskup zagroził wytoczeniem procesu opatom i przełożonym zakonnym, którzy nie będą zachowywać w swoich klasztorach reguły zakonnej¹³.

Szerzej problematyką życia zakonnego zajął się następca Stanisława Karnkowskiego na biskupstwie wrocławskim, Hieronim Rozrażewski. Jako ordynariusz diecezji wrocławskiej biskup Rozrażewski kontynuował rozpoczęte przez swojego poprzednika dzieło recepcji reformistycznych dekretów trydenckich w prawodawstwie diecezjalnym. W czasie swoich biskupich rządów Rozrażewski odbył siedem synodów. Trzy z nich: z 1586, 1589 i 1590 r. były synodami diecezjalnymi; pozostałe: z 1585, 1589, 1590 i 1598 r. obejmowały tylko archidiakoniat pomorski. Zwoływanie oddzielnych synodów dla archidiakonatu pomorskiego spowodowały głównie dwa czynniki: jego wielkość oraz zagrożenie ze strony reformacji protestanckiej¹⁴.

Najwięcej uwagi sprawom życia zakonnego biskup Rozrażewski poświęcił na synodzie diecezjalnym z 1586 roku. Debata nad reformą życia zakonnego była utrudniona, ponieważ – wbrew dekretom Soboru Trydenckiego i statutom prowincjalnym – przełożeni zakonni nie przybyli na obrady synodalne. W pierwszym dniu obrad archidiakoni, dziekani i wiarygodni świadkowie przedstawili niepokojący stan życia zakonnego w diecezji. Z ich relacji wynikało, że opaci lekceważyli biskupią jurysdykcję i ustanowione przez biskupa zarządzenia, doprowadzali do ruiny wiele budynków kościelnych, sprzedawali lasy i użytki rolne, uciskali poddanych, rozdawali pieniądze zakonne swoim krewnym, urządzali uczty, oddawali się pijaństwu, nie pielęgnowali pobożności, popierali

¹³ J. Gręźlikowski, *Recepcja reformy trydenckiej w diecezji wrocławskiej w świetle ustawodawstwa synodalnego*, Wrocław 2000, s. 387–388.

¹⁴ J. Borucki, *Ustawodawstwo synodalne biskupa Hieronima Rozrażewskiego (1581–1600)*, „Studia Wrocławskie”, 2(1999), s. 305.

heretyków, źle traktowali swoich współbraci i dawali innym zły przykład. Ponadto nadużywali egzempcji zakonnej i pod jej pretekstem nie pozwalali delegatom biskupa dokonywać wizytacji, zakazywali swoim proboszczom uczestniczyć w konferencjach dekanalnych i synodach oraz przyjmować od biskupa oleje święte i listy pasterskie, oprócz powyższych wykroczeń na zgromadzeniach publicznych podburzali szlachtę przeciwko biskupowi. Taka postawa opatów przyczyniła się do osłabienia dyscypliny zakonnej. Nie dziwi więc, że częstym zjawiskiem w tamtym okresie byli wędrowni zakonnicy, którzy samowolnie opuszczali domy zakonne. Po wysłuchaniu sprawozdań o stanie zakonów postanowiono wszystkie te nadużycia przedstawić Stolicy Apostolskiej i zastosować się do jej rozstrzygnięcia, z zachowaniem jednak jurysdykcji biskupa w tym, co dotyczy jego władzy nad zakonnikami. W drugim dniu obrad powrócono do tematyki zakonnej, poświęcając obowiązkowi zakonników artykuł 5 – *Religiosi et monachi ad quid teneantur* statutów synodalnych. Wszystkim zakonnikom – zarówno przełożonym jak i podwładnym – należącym do zakonów męskich i żeńskich polecono, aby zgodnie z przepisami prawa kanonicznego i swojej reguły kształtowali życie zakonne. Zostali oni również zobowiązani do noszenia stroju zakonnego; wystrzegania się wszystkiego, co nie przystoi ich ślubom i godności; przesady w ubiorach, jedzeniu, piciu, ucztowaniu, noszeniu pierścieni itp. Jeśliby jacyś zakonnicy dopuścili się wykroczeń w tych sprawach, mieli zostać ukarani przez swoich przełożonych. W celu poprawy dyscypliny zakonnej biskup Rozrażewski nakazał opatom, aby sumiennie realizowali wszystkie zalecenia przełożonych wizytujących klasztory. Prepozyci i gwardianie zakonów, które zajmowały się przepowiadaniem słowa Bożego i słuchaniem spowiedzi, zostali zobowiązani do corocznego stawienia się przed biskupem, jego wikariuszem generalnym lub oficjałem celem przeegzaminowania. Przełożeni zakonnicy mieli również czuwać nad właściwą formacją nowicjuszy¹⁵.

Synody późniejsze zwoływane przez kolejnych biskupów również akcentowały sprawę nadużyć zakonników co do sprawowania sakramentów, zobowiązując ich do zachowania przepisów Soboru Trydenckiego i uchwał synodu prowincjalnego piotrkowskiego.

Synod biskupa Wojciecha Baranowskiego z 1607 r. w dwóch statutach poświęconych spowiedzi *De confessariis* oraz sprawowaniu sakramentów *De sacramentorum administratione* przypomniał przełożonym zakonów,

¹⁵ Tamże, s. 313–314.

że w zakresie duszpasterstwa sprawowanego poza klasztorem podlegają jurysdykcji biskupa. Ponadto prawodawca synodalny zakazał zakonnikom przebywającym we dworach udzielania tam sakramentów, rozgrzeszania z rezerwatów zastrzeżonych ordynariuszowi oraz przewodniczenia pogrzebom. Na tego typu działalność duszpasterską każdy zakonnik powinien uzyskać zgodę biskupa. Prawodawca postanowił karać zakonników, którzy będą łamać przepisy prawa kościelnego¹⁶.

Synod diecezjalny biskupa Macieja Łubieńskiego z 1634 r. reformie życia zakonnego oraz poprawie relacji między duchowieństwem zakonnym a diecezjalnym poświęcił statut o zakonnikach *De regularibus*. Prawodawca zwrócił uwagę opatom, przełożonym i wszystkim zakonnikom na potrzebę prowadzenia życia zgodnego z regułą zakonną oraz przypomniał o obowiązku posiadania stosownej jurysdykcji do słuchania spowiedzi. Synod zagroził karą ekskomuniki tym zakonnikom, którzy udzielaliby sakramentów nie posiadając stosownej jurysdykcji od ordynariusza miejsca¹⁷.

Na swoim drugim synodzie diecezjalnym odbytym w 1641 r. biskup Łubieński, podkreśliwszy znaczenie zakonów dla Kościoła oraz ich rolę w niesieniu pomocy w posłudze duszpasterskiej duchowieństwu parafialnemu, wyraził ubolewanie z powodu częstych skarg proboszczów w zakresie naruszania ich praw przez zakonników. Zakonnicy rozgrzeszali – wbrew prawu – obłożnych karami kościelnymi; dopuszczali ukaranych interdyktem lub ekskomuniką do udziału we Mszy świętej; asystowali przy zawieraniu małżeństw nieważnych z powodu przeszkody zrywającej lub błogosławili małżeństwa bez zapowiedzi; odprawiali msze w domach prywatnych. Ponadto zakonnicy nakłaniali wiernych do wyboru ich kościołów na miejsce nabożeństw pogrzebowych lub przewodniczyli pogrzebom parafian, nawet obłożnych ekskomuniką, bez zgody ich proboszcza. Częstym zjawiskiem było wyłamywanie się zakonników spod władzy biskupa oraz lekceważenie zarządzeń biskupa lub oficjała. Prawodawca synodalny polecił przełożonym zakonnym zapobiegać wykroczeniom swoich podwładnych i dołożyć starań, aby prawo powszechne i diecezjalne było przestrzegane¹⁸.

Można zatem stwierdzić, że biskupi wrocławscy okresu potrydencckiego, szczególnie Hieronim Rozrażewski, Wojciech Baranowski i Ma-

¹⁶ *Statuta synodalia...*, dz. cyt., s. 156–157, 160.

¹⁷ Tamże, s. 206–207.

¹⁸ Tamże, s. 226, 231.

ciej Łubieński, wzywali przełożonych zakonnych i zakonników do życia zgodnego z ich regułą, a także aktywnego włączenia się do pracy duszpasterskiej. Niewątpliwie postanowienia synodalne przyczyniły się do odnowy życia zakonnego oraz uregulowania wzajemnych relacji pomiędzy duchowieństwem zakonnym i duchowieństwem diecezjalnym¹⁹. Przepisy synodalne odnosiły się głównie do zakonów męskich i dotyczyły przede wszystkim duszpasterstwa, w mniejszym zaś stopniu przestrzegania reguł zakonnych, na co istotny wpływ miała egzempcja zakonna.

3. Życie konsekrowane w uchwałach synodów po Soborze Watykańskim II

Po Soborze Watykańskim II w wielu diecezjach odbyły się tzw. synody duszpasterskie, nawiązujące w swoich uchwałach nie tyle do norm prawa powszechnego, ale raczej do nauki i wskazań wymienionego Soboru²⁰. W synodach tych chodziło nie tyle o wypracowanie pełnego i ekskluzywnego prawa diecezjalnego, co raczej o znalezienie i usankcjonowanie sposobów usprawnienia działalności Kościoła lokalnego po myśli wskazań soborowych²¹.

W diecezji wrocławskiej w omawianym okresie odbyły się dwa synody diecezjalne: w 1967 i 1986/1994 roku²².

W dniu 13 lipca 1960 r. biskup Antoni Pawłowski utworzył Komisję Przygotowawczą Synodu Diecezjalnego. Jednak ze względu na zapowiedziany i wkrótce rozpoczęty Sobór Watykański II prace komisji zostały zawieszane. Po zakończeniu Soboru biskup Pawłowski w dniu 14 listopada 1966 r. zreorganizował Komisję Przygotowawczą. Komisja ta już 22 listopada tegoż roku przedłożyła ordynariuszowi diecezji pierwszy projekt statutów synodalnych oraz wykaz instrukcji i regulaminów jako załączników do statutów synodalnych. Dnia 2 grudnia 1966 r. biskup Pawłowski

¹⁹ J. Gręźlikowski, *Recepcja reformy trydenckiej...*, dz. cyt., s. 393.

²⁰ Zob. W. Góralski, *Synod diecezjalny dzisiaj – jaki?*, „Miesięcznik Pasterski Płocki”, 74(1989), s. 199–206; E. Szafrowski, *Synod diecezjalny w doktrynie soborowej i jej wyraz w posoborowych synodach polskich*, „Prawo Kanoniczne”, 30(1987), nr 1–2, s. 61–75; T. Piernonek, *Synody pastoralne po Soborze*, „Znak”, 24(1974), nr 4, s. 457–463.

²¹ T. Pawluk, *Prawo kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II*, t. 1, Olsztyn 1985, s. 157.

²² Niniejsza tematyka została przedstawiona w artykule: J. Borucki, *Obowiązki i zadania instytutów życia konsekrowanego w diecezji wrocławskiej według uchwał synodów diecezjalnych odbytych po Soborze Watykańskim II*, w: *Teologia, Ekumenizm, Kultura. Księga pamiątkowa dedykowana Księdzu Profesorowi Wojciechowi Hancowi z okazji 65. rocznicy urodzin*, red. K. Konecki, Z. Pawlak, K. Rulka, Wrocław 2006, s. 255–265.

ustanowił siedem komisji synodalnych. Komisji głównej przewodniczył osobiście pasterz diecezji. Oprócz komisji głównej zostały ustanowione komisje do spraw: duszpasterskich; majątkowych i artystycznych; nauczania kościelnego; duchowieństwa z podkomisją powołań i formacji kapłańskiej; liturgicznych; posoborowych (apostolstwa świeckich, eklezjalizmu, dialogu z niewierzącymi).

Wkrótce po ustanowieniu komisji synodalnych ich przewodniczącym zostały wręczone projekty statutów oraz inne przygotowane materiały. Odtąd każda komisja rozpoczęła prace nad szczegółowym opracowaniem statutów synodalnych i odnośnych instrukcji. W maju 1967 roku wszystkie komisje synodalne przedstawiły ordynariuszowi diecezji projekty statutów synodalnych. Dnia 21 września 1967 roku biskup włocławski wydał dokument zwołujący synod. Odbył się on w dniach 6–9 listopada 1967 roku we Włocławku. Efektem pięciu sesji dyskusyjnych był zbiór uchwał składający się z 271 statutów synodalnych oraz 16 załączników, stanowiący zbiór prawa diecezjalnego obowiązujący od dnia 1 stycznia 1968 roku. Został on opublikowany drukiem w organie oficjalnym diecezji – „Kronika Diecezji Włocławskiej”. Statuty synodalne obejmują pięć rozdziałów, podzielonych na artykuły. Życiu zakonnemu zostało poświęconych siedem statutów (104–110). Zostały one wyodrębnione jako artykuł 2 *Osoby zakonne* w rozdziale I zatytułowanym *Lud Boży*²³.

Dziesięć lat po zakończeniu Pierwszego Synodu Diecezji Włocławskiej, 8 grudnia 1977 r. biskup Jan Zaręba (1969–1986), następca biskupa Pawłowskiego, powołał dwunastoosobową Główną Komisję Synodalną, która miała na celu rozważenie głównych zagadnień duszpasterskich diecezji włocławskiej. Biskup Zaręba przedstawił Komisji do dyskusji ogólny program synodu, wskazał na jego założenia, zadania i środki realizacji. Pismem z dnia 26 sierpnia 1978 r. powołał dziesięć komisji synodalnych i powierzył im przygotowanie schematów uchwał. Jedną z nich miała opracować schemat *Instytutu działalności zakonnej*. Dokument zwołania Drugiego Synodu Diecezji Włocławskiej wydał biskup Zaręba 26 kwietnia 1986 roku. Sesja inauguracyjna synodu odbyła się w bazylice katedralnej w dniu 4 maja 1986 r. Obrady synodalne toczyły się w trakcie siedmiu sesji roboczych. Zagadnieniami związanymi z funkcjonowaniem instytu-

²³ Szerzej na temat Pierwszego Synodu Diecezji Włocławskiej zob. J. Borucki, *Przygotowania, przebieg i uchwały synodu diecezji włocławskiej z 1967 roku*, „Studia Włocławskie”, 11(2009), s. 255–270.

tów życia konsekrowanego w diecezji wrocławskiej zajęto się na drugiej sesji roboczej, 4 czerwca 1986 r. Po odbyciu siedmiu sesji roboczych, podczas których zaprezentowano i przedyskutowano wszystkie projekty uchwał końcowych, pozostała do odbycia uroczysta sesja zamykająca synod połączona z promulgacją jego uchwał. Śmierć biskupa Jana Zaręby w dniu 22 listopada 1986 r. spowodowała – na mocy kan. 468 § 2 KPK – przerwanie synodu diecezjalnego. Jego kontynuację podjął w 1993 roku biskup Bronisław Dembowski (1992–2003), drugi z kolei następca biskupa Zaręby, polecając zaktualizować wypracowane przez komisje synodalne projekty uchwał końcowych. Po dokonaniu niezbędnych modyfikacji tego projektu przez komisję biskup Dembowski promulgował uchwały Drugiego Synodu Diecezji Wrocławskiej dokumentem z dnia 4 kwietnia 1994 r., wyznaczając termin ich wejścia w życie na dzień 1 września tego samego roku. Przepisy dotyczące życia zakonnego zostały umieszczone w rozdziale VII *Instrytuty życia konsekrowanego* i obejmują 30 statutów synodalnych (335–364)²⁴.

Analizując uchwały synodów wrocławskich odbytych po Soborze Watykańskim II można w nich wyodrębnić przepisy odnoszące się do wszystkich instytutów życia konsekrowanego oraz przepisy odnoszące się tylko do instytutów męskich lub instytutów żeńskich. Jest to *novum* w prawie synodalnym diecezji wrocławskiej, gdyż przepisy poprzednich synodów dotyczyły zasadniczo zakonów męskich i ich działalności duszpasterskiej.

3.1. Uchwały dotyczące instytutów męskich

Zarówno w statutach pierwszego, jak i drugiego synodu w diecezji wrocławskiej znalazły się przepisy dotyczące męskich instytutów życia konsekrowanego zaangażowanych w posługę duszpasterską na terenie diecezji.

Na Pierwszym Synodzie Diecezji Wrocławskiej ustanowiono cztery statuty regulujące obowiązki i zadania męskich instytutów życia konsekrowanego.

Zakonnicy skierowani do czynnego apostołstwa na terenie diecezji wrocławskiej zostali zobowiązani do zachowania ducha właściwego swemu zgromadzeniu i wiernego przestrzegania reguły zakonnej oraz posłuszeństwa względem własnych przełożonych (statut 104).

²⁴ Por. tenże, *Obowiązki i zadania...*, art. cyt., s. 256–258.

Kapłani zakonni pełniący posługę w diecezji włocławskiej podlegali – na mocy statutu 105 – biskupowi diecezjalnemu w sprawach dotyczących publicznego kultu Bożego, duszpasterstwa, nauczania religijnego i moralnego wychowania wiernych oraz ich liturgicznej formacji. W wypełnianiu swoich obowiązków powinni współpracować z duchowieństwem diecezjalnym.

O udzielanie jurysdykcji kapłanom zakonnym przebywającym na terenie diecezji włocławskiej miał występować ich wyższy przełożony, podając dane personalne kapłana oraz informacje o dotychczas złożonych egzaminach. Natomiast o przedłużenie jurysdykcji występował przełożony domu, w którym zakonnik przebywał. Prawodawca synodalny zastrzegł władzy diecezjalnej prawo do poddawania kapłanów zakonników egzaminowi jurysdykcyjnemu (statut 106, nr 1, 2).

W statucie 107 synod postanowił, że duchowieństwo zakonne i diecezjalne powinno się wspierać w pracy duszpasterskiej, służąc sobie wzajemną pomocą „w konfesjonale i na ambonie”.

Na Drugim Synodzie Diecezji Włocławskiej poświęcono męskim instytutom życia konsekrowanego zdecydowanie więcej uwagi. Z trzydziestu statutów odnoszących się do instytutów życia konsekrowanego dwanaście dotyczyło działalności instytutów męskich.

Duszpasterze diecezjalni, którzy zapraszają kapłanów zakonnych do prowadzenia rekolekcji czy misji w parafii lub do pomocy w innych posługach duszpasterskich, powinni poinformować ich wcześniej o ważniejszych potrzebach duszpasterskich danej parafii (statut 341).

W celu wzajemnego poznania się i wzrostu zaufania oraz dla dobrej współpracy synod zalecił w statucie 343, aby w programie nauczania w seminarium diecezjalnym uwzględniono zagadnienia życia konsekrowanego, a w seminariach zakonnych – zagadnienia dotyczące życia duchowieństwa diecezjalnego.

Uwzględniając potrzeby duszpasterskie diecezji, biskup włocławski – opierając się na statucie 344 – w porozumieniu w przełożonymi zakonnymi może w poszczególnych kościołach czy przy domach zakonnych erygować parafie zgodnie z normami prawa kanonicznego. Natomiast oddanie parafii w zarząd instytutu zakonnego – zgodnie z statutem 345 – powinno dokonać się na drodze pisemnej umowy pomiędzy biskupem włocławskim a kompetentnym przełożonym zakonnym. W umowie powinny być dokładnie określone obowiązki i prawa każdej ze stron zgodnie z kan. 681 § 2 KPK.

W myśl kan. 678 § 1 KPK parafie w diecezji włocławskiej powierzone instytutom męskim oraz ich duszpasterze w sprawach liturgicznych

i w innych związanych z duszpasterstwem podlegają władzy biskupa (statut 347). Duszpasterze parafii zakonnych na równi z księżmi diecezjalnymi mają obowiązek brać udział w konferencjach i zjazdach duszpasterskich organizowanych przez kurię diecezjalną (statut 348). W parafiach powierzonych instytutom męskim biskup diecezjalny mianuje proboszczów i wikariuszy przedstawionych przez kompetentnych przełożonych instytutów. Biskup diecezjalny może ich zwolnić bez podania przyczyny, zawiadamiając jednak o tym właściwego przełożonego; podobnie przełożony zakonny może wystąpić o zwolnienie podwładnego bez podania przyczyny (statut 346). Parafie zakonne zostały zobowiązane do świadczeń finansowych na rzecz diecezji wrocławskiej lub potrzeb ogólnokościelnych na równi z parafiami diecezjalnymi, zgodnie z umową zawartą pomiędzy biskupem wrocławskim a kompetentnym przełożonym zakonnym przy oddaniu parafii w zarząd instytutowi (statut 349). Sąsiadujące ze sobą parafie prowadzone przez księży diecezjalnych i księży zakonnych powinny współpracować na tych samych zasadach, jakie są stosowane pomiędzy parafiami prowadzonymi przez księży diecezjalnych (statut 351).

Rektorzy kościołów zakonnych zostali zobowiązani w statucie 350 do przekazywania wiernym komunikatów kurii diecezjalnej oraz ważniejszych ogłoszeń miejscowej parafii.

Kapłani zakonnicy, którzy chcą brać udział w ślubach lub pogrzebach, powinni wcześniej uzgodnić to z miejscowym proboszczem, ze względu na jego odpowiedzialność za całość duszpasterstwa w parafii. Proboszcz bez uzasadnionych racji pastoralnych nie powinien sprzeciwiać się udziałowi kapłana zakonnego. Zakonnicy powinni natomiast pamiętać, aby wygłaszane przez nich przemówienia były podyktowane troską o dobro duchowe wiernych (statut 352).

Synod w statucie 363 przypomniał całemu duchowieństwu diecezji, że w trosce o nowe powołania zakonne duchowieństwo diecezjalne i zakonne powinno działać wspólnie i zgodnie tak w zakresie informacji jak i duszpasterstwa powołań²⁵.

3.2. Uchwały dotyczące instytutów żeńskich

Podobnie jak w przypadku instytutów męskich, również dla instytutów żeńskich na synodach wrocławskich zostały wydane stosowe normy prawne.

²⁵ Tamże, s. 259–261.

Pierwszy Synod Diecezji Włocławskiej ustanowił trzy statuty odnoszące się bezpośrednio do żeńskich instytutów życia konsekrowanego. W statucie 108 został umieszczony ogólny przepis, w którym prawodawca polecił siostronom zakonnym, aby w miarę możliwości włączały się czynnie w życie swojej parafii, uczestnicząc w niedzielnych i świątecznych nabożeństwach oraz chętnie wspierały miejscowych duszpasterzy w ich pracy apostołskiej. W statucie 109 synod zalecił proboszczom, aby chętnie i z należnym uznaniem korzystali z pomocy duszpasterskiej siostr zakonnych. Zgodnie ze statutem 110 miejscowy proboszcz nie może być spowiednikiem zwyczajnym lub nadzwyczajnym siostr zakonnych podległych mu w pracy duszpasterskiej. Powyższy przepis odnosił się również do kapłanów zakonnych, którzy sprawowali zewnętrzny nadzór na siostrami z racji ich pracy i obowiązków.

Drugi Synod Diecezji Włocławskiej poświęcił zdecydowanie więcej uwagi żeńskim instytutom życia konsekrowanego. Polecił on kapłanom, aby chętnie śpieszyli z pomocą żeńskim instytutom znajdującym się na terenie ich jurysdykcji. W świadczeniu im pomocy duchowej i duszpasterskiej najwięcej możliwości mają duszpasterze parafialni (statut 353). Synod zobowiązał siostry zakonne do dawania czytelnego świadectwa życia konsekrowanego przez wzajemną miłość i jedność. Siostry, w miarę możliwości, powinny włączać się w życie swojej parafii, uczestnicząc w niedzielnych i świątecznych nabożeństwach oraz wspierając miejscowych kapłanów w ich pracy duszpasterskiej. Instytucje kościelne zatrudniające siostry zakonne powinny zawierać z nimi, za zgodą ich przełożonych, umowę o pracę lub umowę zlecenia, albo umowę zlecenia ze zgromadzeniem. W umowie powinny zostać określone obowiązki i prawa obu stron, których nie można zmienić bez uzgodnienia z władzami instytutu (statut 355). Synod zobowiązał w statucie 356 członkinie instytutów życia konsekrowanego zatrudnione w parafii do wykonywania swoich obowiązków w poczuciu odpowiedzialności za jedność działania apostołskiego.

Pierwszy Synod Diecezji Włocławskiej wymienił zadania, jakie proboszczowie mieli powierzyć siostronom zakonnym. Z tych zadań synod z 1986/1994 r. wymienił tylko prowadzenie w parafiach stołówki dla księży – o ile zachodzi taka potrzeba i pozwolą na to siostronom warunki (statut 357).

Drugi Synod Diecezji Włocławskiej zwrócił uwagę na świadczenie pomocy duchowej żeńskim instytutom życia konsekrowanego. Na spowiedników siostr polecił wyznaczać odpowiednich kapłanów, znających

problemy życia zakonnego (statut 359). Celem zapewnienia siostram wolności sumienia w sakramencie pojednania synod przypomniał w statucie 360 przepisy Kodeksu prawa kanonicznego o wyznaczaniu spowiedników zwyczajnych we wspólnotach zakonnych. Spowiednikiem zwyczajnym może być kapłan, którego przełożona przedstawi biskupowi do zatwierdzenia po uprzedniej konsultacji ze swoją wspólnotą; nie może być nim kapelan domu. Kapelan zajmuje ważne miejsce we wspólnocie zakonnej. Synod postanowił, że status kapelana sióstr powinien być uregulowany umową zawartą z ich wyższymi przełożonymi; umowa ta powinna określać prawa i obowiązki stron (statut 361). Diecezja wrocławska, korzystając z pomocy zakonnic, stara się o ich kształcenie w tych dziedzinach, w których pracują dla dobra diecezji. Dlatego – w myśl statutu 362 – powinny one uczestniczyć w różnych kursach specjalistycznych, w spotkaniach duszpasterskich, w dokształcaniu organizowanym przez kurię diecezjalną. Koszty uczestnictwa sióstr powinna pokryć instytucja zatrudniająca²⁶.

3.3. Uchwały dotyczące wszystkich instytucji

W statutach Pierwszego Synodu Diecezji Wrocławskiej nie umieszczono norm prawnych wspólnych dla męskich i żeńskich instytucji życia konsekrowanego. Normy wspólne zawierają natomiast statuty Drugiego Synodu Diecezji Wrocławskiej.

Już w pierwszym statucie odnoszącym się do instytucji życia konsekrowanego prawodawca synodalny postanowił, że instytucje znajdujące się na terenie diecezji wrocławskiej będą uważać biskupa diecezjalnego za gwaranta i stróża własnego charyzmatu (statutu 335). Ponieważ każdy instytucji życia konsekrowanego ma swój charyzmat i właściwe sobie apostołstwo, dla którego powstał, powinien zatem ofiarnie poświęcać się apostołstwu zgodnie z duchem swego założyciela lub założycielki (statut 337). Synod wyraził nadzieję, że członkowie instytucji zarówno męskich jak i żeńskich – realizując swój charyzmat – podejmą zadania duszpastersko-apostołskie na miarę czasu; zwłaszcza poprzez włączenie się w prowadzenie katechizacji, dni skupienia, rekolekcji i misji parafialnych (statuty 338, 340).

Prawodawca synodalny zwrócił uwagę na potrzebę właściwej więzi pomiędzy członkami instytucji zakonnych a duszpasterzami i wspólnotą wiernych. Powinna ona opierać się na wzajemnej życzliwości i szacunku

²⁶ Tamże, s. 261–263.

oraz na poczuciu współodpowiedzialności za diecezję (statut 339). W celu zapewnienia w przyszłości właściwej współpracy pomiędzy duszpasterzami diecezjalnymi i zakonnymi, w wychowaniu alumnów diecezjalnych i zakonnych oraz w formacji żeńskich wspólnot zakonnych należy położyć nacisk na kształtowanie postawy wzajemnego szacunku (statut 342).

Sprawy sporne pomiędzy księżmi i członkami instytutów życia konsekrowanego powinny być rozstrzygane w parafii. W przypadku, gdy nie da się ich rozstrzygnąć w parafii, strony sporu – zgodnie z treścią statutu 358 – powinny zwrócić się o rozstrzygnięcie do biskupa diecezjalnego.

W celu wzmocnienia kościelnych więzi synod zalecił wspólną modlitwę duchowieństwa diecezjalnego i członków instytutów życia konsekrowanego (statut 364)²⁷.

4. Wnioski pastoralne

Analizując uchwały dawnych synodów diecezji włocławskiej można stwierdzić, że biskupi włocławscy traktowali księży zakonnych jako pomoc w posłudze duszpasterskiej, stąd normy prawne dotyczące duszpasterstwa prowadzonego przez zakonników oraz podporządkowujące zakonników władzy ordynariusza diecezji. Mniej uwagi biskupi poświęcali dyscyplinie wewnątrzzakonnej, ograniczając się do przypomnienia o konieczności zachowania reguł zakonnych. Wynikało to zapewne z poszanowania egzempcji zakonnej.

Dekret Soboru Watykańskiego II o przystosowanej do współczesności odnowie życia zakonnego *Perfectae caritatis* wśród zasad, według których powinna być przeprowadzona odnowa życia zakonnego, wymienia uczestnictwo w życiu Kościoła oraz przyswajanie sobie, zgodnie z własnym charakterem, jego zamiarów i przedsięwzięć odnoszących się do takich dziedzin, jak: biblistyka, liturgika, dogmatyka, duszpasterstwo, działalność ekumeniczna, misyjna i społeczna, a także w miarę sił ich popieranie (n. 2).

Zaledwie dwa lata po wydaniu Dekretu *Perfectae caritatis* na Pierwszym Synodzie Diecezji Włocławskiej w statutach poświęconych życiu zakonnemu prawodawca synodalny zobowiązał zakonników zajmujących się duszpasterstwem do zachowania ducha właściwego swemu zgromadzeniu i wiernego przestrzegania reguły zakonnej oraz posłuszeństwa swoim przełożonym. W sprawach dotyczących publicznego kultu Bożego,

²⁷ Tamże, s. 263.

duszpasterstwa, nauczania religijnego i moralnego wychowania wiernych oraz ich liturgicznej formacji zakonnicy podlegali władzy biskupa i mieli się stosować do jego zaleceń. Siostronom zakonnym prawodawca synodalny polecił, aby w miarę możliwości włączały się czynnie w życie swojej parafii, uczestnicząc w niedzielnych i świątecznych nabożeństwach oraz chętnie wspierały miejscowych duszpasterzy w ich pracy apostołskiej.

Statuty Drugiego Synodu Diecezji Włocławskiej promulgowane w 1994 roku, w nowej sytuacji społeczno-ekonomicznej, jaka nastąpiła po roku 1989, miały za zadanie dostosować prawo diecezjalne do nowej rzeczywistości, w jakiej znalazła się diecezja włocławska. Prawodawca synodalny podkreślił, że każdy instytut życia konsekrowanego ma swój własny charyzmat i właściwe sobie apostołstwo, dla którego powstał, powinien zatem ofiarnie poświęcić się apostołstwu, zgodnie z duchem swoich założycieli, dostosowując je – w myśl *Vaticanum II* – do zmieniających się warunków, w jakich przyszło im działać. Synod wyraził nadzieję, że członkowie instytutów zarówno męskich jak i żeńskich – realizując swój charyzmat – będą angażować się w działalność duszpastersko-apostołską na terenie diecezji pod kierownictwem biskupa diecezjalnego, do którego należy opieka i czuwanie nad rozwojem charyzmatów zakonnych w diecezji. Synod zwrócił uwagę na potrzebę właściwej więzi pomiędzy członkami instytutów zakonnych a duszpasterzami i wspólnotą wiernych. Zgromadzenia zakonne nie powinny być odizolowane od życia wspólnoty parafialnej, co więcej, powinny angażować się w działalność duszpasterską poprzez prowadzenie dni skupienia, rekolekcji i misji parafialnych. Ważną rolę do spełnienia mają zakony poprzez prowadzenie katechizacji szkolnej na różnych stopniach oraz pomoc przy organizowaniu katechezy parafialnej.

Nowością w statutach Drugiego Synodu Diecezji Włocławskiej jest docenienie możliwości sióstr zakonnych w zakresie pomocy duszpasterskiej. Prawodawca synodalny polecił siostronom, aby w miarę możliwości włączały się czynnie w życie swojej parafii, uczestnicząc w niedzielnych i świątecznych nabożeństwach oraz chętnie wspierały miejscowych duszpasterzy w ich pracy apostołskiej. W szczególności siostry mogą roztoczyć opiekę nad przedszkolakami, dziećmi i młodzieżą w czasie nabożeństw, „bielą” i asystą kościelną, rodzinami wielodzietnymi, chorymi – zwłaszcza opuszczonymi i biednymi, nad świątynią w roli zakrystianek. Siostry zaangażowane w pomoc duszpasterską powinny uczestniczyć w kursach specjalistycznych, w spotkaniach duszpasterskich oraz w doszkalaniu organizowanym przez kurię diecezjalną.

Od promulgowania uchwał Drugiego Synodu Diecezji Włocławskiej upłynęło już ponad 20 lat. Należy jednak zwrócić uwagę, że ustawodawstwo diecezjalne może się wzbogacić dzięki specjalnym przepisom Stolicy Apostolskiej oraz normom synodów partykularnych czy dekretem ogólnym Konferencji Biskupów²⁸.

Drugi Polski Synod Plenarny (1991–1999) – którego dokumenty weszły w życie we wszystkich polskich diecezjach dnia 28 lutego 2001 r.²⁹ – zachęca wszystkich członków instytutów życia konsekrowanego, aby w nowych warunkach życia, jakie nastąpiły po 1989 r., rozszerzali swój specyficzny charyzmat, a także pogłębiali swoją tożsamość, duchowość i posłannictwo. Nowe czasy wymagają od zakonów nowych odpowiedzi, w szczególności: promieniowania duchowością kontemplacyjną, a zarazem ekumeniczną i otwartą na nowe poszukiwania; chętnego podejmowania się kierownictwa duchowego wobec prezbiterów diecezjalnych i katolików świeckich; wierności charyzmatowi ewangelizacyjnemu, a zarazem odkrywania jego nowych wymiarów przez tworzenie szkół i ośrodków wychowawczych, współpracę z mediami itp.; wierność charyzmatowi opieki nad słabymi i zagubionymi moralnie, a jednocześnie odkrywanie nowych obszarów zagubienia i nędzy oraz nowych form zaradzania i pomocy³⁰.

* * *

Instytuty życia konsekrowanego zajmowały i nadal zajmują ważne miejsce w diecezji włocławskiej. W ciągu dziejów tej jednej z najstarszych diecezji w Polsce biskupi wydawali normy prawne odnoszące się do działalności zakonów i życia ich członków. Wśród nich szczególne miejsce zajmują uchwały synodalne.

W uchwałach synodów odbytych przed Soborem Watykańskim II widać troskę pasterzy diecezji włocławskiej o włączenie księży zakonnych do duszpasterstwa diecezjalnego. Na synodach odbytych po Soborze Watykańskim II biskupi włocławscy, oprócz norm prawnych dotyczących działalności zakonów męskich wydali również normy dotyczące zgromadzeń zakonnych żeńskich powierzając im szereg zadań do wykonania.

²⁸ T. Pawluk, *Uwagi na temat ustawodawstwa diecezjalnego*, „Prawo Kanoniczne”, 34(1991), nr 1–2, s. 25.

²⁹ *Dekret promulgujący dokumenty II Polskiego Synodu Plenarnego*, w: *II Polski Synod Plenarny (1991–1999)*, Poznań 2001.

³⁰ *Kapłaństwo i życie konsekrowane jako wspólnota życia i posługi z Chrystusem*, w: *II Polski Synod...*, dz. cyt., n. 94.

Jednym z istotnych zadań synodów diecezjalnych jest dostosowanie prawa powszechnego do potrzeb konkretnego Kościoła partykularnego. Zmieniające się w ciągu wieków okoliczności, w jakich przyszło funkcjonować diecezji wrocławskiej, miały wpływ na wydawane przepisy prawa diecezjalnego, w tym również dotyczące życia konsekrowanego.

SUMMARY

Diocese of Włocławek has long and rich history. There were four periods in its history, also known as phases, or directly dioceses. In the year 1227–1641 in the Diocese of Włocławek held 51 councils. After 1641 years the event discontinued synods in the diocese until the Second Vatican Council. After the Second Vatican Council held in the Diocese of Włocławek two synods. First Synod of the Diocese of Włocławek in 1967 and the Second Synod of the Diocese of Włocławek in 1986/1994. Bishops of Włocławek could always count on the ministry of religious belonging to various congregation whose homes were in the diocese. Therefore the diocesan synods seemed legal standards on the life and ministry of religious communities.

The resolutions of the synods held before Vatican II the Church's pastors see Włocławek concern about the inclusion of religious priest to the pastoral care of the diocese. At the synods held after Vatican II bishops of the Diocese of Włocławek in addition to the legal rules governing the activities of monasteries seemed standards on female religious congregations entrusting them with a series of tasks to be performed. One of the important tasks of the diocesan synods is to adapt to the need of general law of the concrete Church particular. Changing over the centuries the circumstances in which it came to the Diocese of Włocławek function affect diocesan law issued including on consecrated life.

Key words: consecrated life, diocesan synod, diocese of Włocławek.

Słowa kluczowe: diecezja wrocławska, synod diecezjalny, życie konsekrowane.